

Skipulagsstofnun
Sigmar Arnar Steingrímsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjavík 15. ágúst 2016
UST201607-007/B.S.
10.05.08

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - Hvalárvirkjun í Ófeigsfirði. Umsögn

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 28. júní sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda framkvæmd.

Um er að ræða 55 MW virkjun í Hvalá í Ófeigsfirði sem nýta mun vatn úr þremur lónum sem mynduð verða úr vötnum á Ófeigsfjarðarheiði.

Framkvæmdin hefur tekið ýmsum breytingum frá upphaflegum áformum og eru þær að mati Umhverfisstofnunar til bóta. Má þar nefna að ekki verður reistur þrýstijöfnunarturn, gert er ráð fyrir frárennslisgöngum í stað skurðar og ekki er gert ráð fyrir bryggju við Hellishólma.

Að áliti Umhverfisstofnunar er hér um nokkuð sérstæða framkvæmd að ræða þar sem um bein áhrif á sjálft framkvæmdasvæðið verða eins og vænta má af slíkri framkvæmd, en samlegðaráhrif verða mikil með öðrum framkvæmdum, s.s. lagningu háspennulínu frá stöðvarhúsi að tengivirki í Ísafjarðardjúpi og möguleg áhrif vegna virkjana sem ráðgert er að reisa á Langadalsströnd. Þessar framkvæmdir verða nær allar á óbyggðum svæðum og með samlegðaráhrifum háspennulínu ef slík verður lögð munu óbyggð víðerni á Vestfjörðum minnka um allt að 21% frá því sem nú er. Bein áhrif mannvirkjagerðar verða vegna vegagerðar á svæðinu milli Norðurfjarðar og Ófeigsfjarðar og vegna lóna, stífla, vega og skurða á Ófeigsfjarðarheiði og Hrauns, en svo kallast heiðin á vatnasviði Eyvindarfjarðarár. Á framkvæmdasvæðinu eru jarðlög nokkuð einsleit og einkennast af berum klöppum og stórgrýti. Jarðvegur er enginn ofan 200 m hæðar y. s. og neðan þeirrar hæðar er hann þunnur.

Ráðgert er að mynda þrjú lón þar sem nú eru nokkur stöðuvötn. Lónin geta orðið samtals allt að 9 km² að flatarmáli. Efni í stíflur verður tekið úr lónstæðum eins og kostur er. Með efnistöku og byggingu stífla eru áhrifin talin varanleg og óafturkræf. Þau vötn sem fara undir lón virkjunarinnar falla öll í þann flokk að njóta sérstakrar verndar skv. lið a í 61 gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Forðast ber að raska vistkerfum og jarðminjum sem taldar eru þar upp nema brýna nauðsyn beri til. Í umræddri lagagrein kemur einnig fram sú málsmeðferð sem skal viðhafa vegna framkvæmda sem hafa í för með sér röskun slíkra náttúrufyrirbæra.

Fram kemur í frummatsskýrslu að skilyrði lífvera í þeim vötnum sem um ræðir muni breytast verulega vegna mikilla breytinga á vatnshæð og eru þau áhrif talin talsvert neikvæð, en mögulega afturkræf.

Veitingar á vatni mun hafa veruleg áhrif á rennsli þeirra vatnsfalla sem nú falla úr þeim vötnum sem fara munu undir miðlunarlón. Áhrifin verða mest í ánum Hvalá, Rjúkandi og Eyvindarfjarðará. Ekki er gert ráð fyrir að tryggt verði lágmarksrennsli í farvegum neðan stífla. Fossar og flúðir eru í öllum fyrnefndum ám. Mest verða áhrifin á

fossa í Hvalá, en ráðgert er að beina yfirfallsvatni í Rjúkanda og Eyvindarfjarðará og reyna með því móti að viðhalda hluta ásýndar fossa í þessum ám, en talið er að fossar og flúðir í Eyvindarfjarðará séu mikilvægari vegna meiri sýnileika. Áhrif á fossa eru talin talsvert neikvæð og óafturkræf vegna langs líftíma virkjunarinnar. Hér er einnig um fyrirbæri að ræða sem njóta sérstakrar verndar sbr. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Lífríki ána er talið fáskrúðugt og fæðuframboð takmarkað fyrir vatnafiska. Áhrif á vatnalíf ána er talið nokkuð neikvætt en mögulega afturkræf.

Á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði er talið að helst sé að finna búsvæði algengra fugla á landsvísu og þar sé ekki að finna tegundir á valista. Áhrifin á búsvæði eru talin óveruleg og afturkræf.

Gróðurfar á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði fellur að mestu leyti í flokkana „hálfgróið“ og „lítt gróið“. Við athugun á gróðri fundust hvorki tegundir á valista né friðlýstar tegundir háplantna. Í greinargerð segir m.a. um gróðurfar: „Land sem raskast vegna lóna, aðkomuvega og strengleiðar/línuleiðar uppi á heiðinni er talið vera gróðursnautt með berum klapparholtum og jarðvegur grýttur. Áhrif á gróður eru talin nokkuð neikvæð og að mestu varanleg.“

Bein áhrif virkjunarinnar á landslag munu breyta ásýnd umhverfis bæði í byggð og á heiðum. Umfang mannvirkjagerðar í byggð mun breytast, en dæmi eru á þessu svæði um stórtækar framkvæmdir í tengslum við fiskvinnslu. Unnt ætti að vera að draga úr sýnileika mannvirkja með vönduðum vinnubrögðum og frágangi, en fram kemur í greinargerð að ætlunin sé að nýta m.a. jarðveg af röskuðum svæðum til frágangs mannvirkja. Umhverfisstofnun telur að sérstaklega eigi að vanda til frágangs vegsvæða, haugsvæða og efnistökusvæða sem að líkindum verða mest sýnileg í byggð.

Umhverfisstofnun telur að helstu umhverfisáhrif virkjunarinnar felist í neikvæðum áhrifum á óbyggð víðerni. Bein áhrif framkvæmdarinnar auk samlegðaráhrifa vegna lagningar háspennulínu og tengivirkis og mögulegra virkjana á aðliggjandi svæðum austan Langadalsstrandar mun raska allt að fjórðungi þess svæðis sem skilgreint er sem óbyggð víðerni á austurhluta Vestfjarðakjálkans. Umhverfisstofnun vill benda á að óbyggðum víðernum fer fækkandi og þar með ættu verðmæti þeirra svæða sem eftir eru að aukast í samræmi við það. og ríkari áhersla ætti að vera lögð á verndun þeirra. Stofnunin telur að freista eigi þess að leggja umrædda línu í jörð til að draga úr neikvæðum sjónrænum áhrifum virkjunarinnar og skyldra framkvæmda.

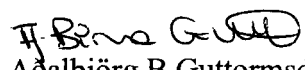
Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt 3. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd „skal stefnt að því að varðveita landslag sem er sérstætt eða fágætt eða sérlega verðmætt vegna fagurfræðilegs og/eða menningarlegs gildis, vernda vatnsfarvegi, fossa og stöðuvötn svo sem kostur er og standa vörð um óbyggð víðerni landsins.“

Umhverfisstofnun bendir jafnframt á að við umrædda framkvæmd og afleiddar framkvæmdir mun ofangreindum fyrirbærum sem falla undir 61. gr. laga um náttúruvernd og njóta sérstakrar verndar, verða raskað og flestum varanlega. Að auki munu skilyrði lífvera í þeim vötnum sem um ræðir breytast verulega vegna mikilla breytinga á vatnshæð og eru þau áhrif talin talsvert neikvæð auk þess sem áhrif á gróður eru talin neikvæð og varanleg.

Með tilliti til beinna umhverfisáhrifa virkjunarinnar og samlegðaráhrifa með öðrum framkvæmdum telur Umhverfisstofnun líklegt að umrædd framkvæmd muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér. Umhverfisstofnun biðst velvirðingar á því hversu dregist hefur að svara erindinu.

Virðingarfyllt

Björn Stefánsson
Sérfræðingur

Adalbjörg B. Guttormsdóttir
Teymisstjóri